

¶ Hippocrates Chymicus. 135

quo rursus evoca aquam elementalem, repete hanc operationem, & tota vini substantia in aquam & terram elementalem omni sapore & odore priuatam transit. Hinc patet, quod vuarum succus, alcali & acidum (in quo Rector habitat) conseruauit, per varios casus, per tot discrimina, vsque ad vltimam sui annihilationem.

*homo opus,
quod operatus est
Deus. Eccl.
c. 3. v. 11*

*****:***:***

*Desertam & incultam viam
explanat.*

C A P V T X I X.

Quod præcedenti capitulo in
in vuarum succo ostendi,
illud ipsum de omnium vegeta-
bilibum succis intelligendum est,
omnibus siquidem inest acidum
& alcali, magis & minus, vt
Hippocr. & experientia docent:
eâ tamen differentiâ, quòd in
illis, quæ frigida appellamus,
prædominatur alcali, & non sunt

M ij

fermentabilia, nisi externo acido aut calore sint excitata: quæ verò calida in ijs acidum præualet, & ob id facile fermentabilia ut in progressu apparebit.

Quorundam etiam vegetabilium alcali, est vicinius fixo, & ideò cum acidis mineralibus coit, sicut ostendi in gallis, semper uiuo maiore, granorum corticibus &c. Quorundam est multò delicatius, eapropter acida mineralia illud confestim absumunt, quatenus sunt nutritiua, & animalium digestioni accommodabilia, quæ consistit in mitiori acido; horum census sunt pyrola, Alchimilla, Betonica, Farfara, &c. quæ vulneraria ob id nominari cæperunt; quorum alcali obortam iniustam aciditatem in stomacho, ut & in vulnere minuunt, inhibent atque arcent, quia aciditas omnis extra stomachum noxia est, morbosa atque putredinis comes, quam vulgus ab effectu calorem dicit, febrim enim excitat, & vulnera

*Corruptis omnibus
mutuo, inter
se est,
maiori à
minore, &
minor à
maiore Hip.
lib. 1. de
dieta.*

Hippocrates Chymicus. 137

putrefacit. Illud acidum, vt calor & putrefactionis initium, obseruarunt quàm plurimi periti Chirurghi in vulneratis; eâ de causâ illis prohibent vini vsum, & quidem rectè, ne subtilis & vaporabilis vini aciditas malum augeat; harum alcali, inquam, non fit manifestum, cum acidis mineralibus; sed quoniam ipsa sunt nutritiua, idcirco dictum alcali, se associat sui similibus nutritiuis, & mitioribus acidis, quàm mineralibus; vt pote dissolue salis saturni (facti cum aceto distillato, illud enim animalium digestionem non reluctatur) drachmam, in vncijs tribus circiter aquæ distillatæ (quæ alcali volatile non habeat) rosismarini, lauendulæ, rutæ &c. permittite vt fæces deponat: hæc solutio sapore dulcis, plumbum absconsum continet. Hoc in solutum pellucidum, stilla succum clarum dictarum herbarum vulnerariarum, & illicò lactescit; pro signo, quod alcali her-

*a Natura
gaudet in
sua natura.*

bæ absorbet acidum ex plumbo, quod paulatim cadit.

Quemadmodum enim alcali fixum, Mercurium; & alcali fixo vicinior, vitriolum præcipitant, vt supra ostendi; sic etiam hîc mitius alcali requirit & mitius examen.

*Paracelsi
Scientia a-
nalytica
corporum.*

Paracelsus occultum illud herbarum alcali primus obseruauit, qui harum gradus minutissimè, fortasse simili examine didicit: obseruauerat in vulneribus, putredines ex acido prouenire, hinc febrilis calor, & vulnerum corruptio; qui primus, inquam, portiones vulnerarias præscripsit, & fœliciter dictam aciditatem & putredinem coërcuit, vocauitque eas herbas vulnerarias. Et licet Ioannes Tagaultius Gallus, & Gabriel Fallopius Italus, Medici clarissimi & Chirurgi excellentissimi, in vulnerum curatione portiones vulnerarias damnent, & explodere conentur; asserentes eas suo calore sanguinem in corpore inflammare, ex-

tenuare. , eiusque eruptionem è vulnere excitare : tamen cùm simplicia vulneraria non cuilibet Chirurgo nota sint , & sine distinctione vel graduum cognitione præscribuntur (omnibus enim adire Corinthum non contingit.) experientiâ etiam dictæ potiones comprobatae sunt, cum quibus Paracelsus etiam pulmonum vlcera foeliciter sanauit, vt historiae testantur ; non minùs & hecticam febrim, vt nos quoque experti sumus , quæ est vniuersalis & solidorum inepta aciditas , quam vnico verbo calorem appellamus, quamq; dicta alcalia longè promptius lacte absument & absorbent , vt suo loco ostendi , & ipsa sanatio docet ; nos potiones vulnerarias in curatione vulnerum meritò retinebimus & vsurpabimus.

Aciditatem a esse , caloris & doloris causam obseruarunt cum Chirurgis, quàm plurimi eminentiores Medici, sicut etiam, quòd cornu Cerui vstum, acerum &

M iij

*Pedis
vel femoris
ulcera , &
vulnera sanantur
curpotionibus
quidni etiam
idem in pulmone
facient ?*

*De specifico acido
hic sermonem
instauri
ompendij breuitas
non permittit, vide
tamen cap.
21.*

reliqua acida omnis generis in se
absorbet, unde illud in maxima
dosi, ab uncia semis ad unciam,
in aqua refrigerante, alcali vola-
tile continente, felici successu
febricitantibus propinarunt. Nam
sicut cornu cerui vstum, ex aceto
absorbet & combibit acidum vo-
latilem salem, sic aciditatem in
quibusdam febribus obortam tol-
lere & absolvere, non sine mag-
no animi gaudio animaduenerunt.

*Occulta
alcalia.*

Præter vulneraria, sunt & oc-
cultiora & volatilia alcalia in
herbis, quas refrigerantes no-
minamus, ut lactuca, portula-
ca, Farfara, intibum genera &
species, quorum alcali valde est
fugitium, & reperitur non so-
lum in succis, sed etiam in aquis
earum diligenter distillatis: unde
dicitur, quod huiusmodi herbarum
exsiccatae nullius sunt valoris,
quia earum alcali expiravit.

Sic & aqua distillata ex rana-
rum spermate (totum enim sper-
ma cum patientia ex balneo ele-
uatur in puram aquam relictis.

Hippocrates Chymicus. 141

granulis nigris & aridis, quæ non sunt reiicienda) abundat occulto volatili alcali, & plumbum ex dicta solutione illico præcipitat promptius & copiosius, quam vlla alia aqua refrigerans; hæc aqua magni est æstimanda, in plurimis affectibus ex peculiari acido: desperatam enim hæmorrhagiam ex vtero, feliciter sanantam noui, quatenus sanguinis aciditatem primò absorbet, postea inhibet & arceat. Hæc etiam aqua, dolenti parti podagræ applicata, statim dolorem mitigat, quatenus acorem mortificat & alterat. Cum verò dolor est vehementior, tunc aciditas est in maiori copia & vigore, alcali volatile causam absumens, manifestior tunc esse debet; tollit verò dolorem sine dubio; hinc discitur, huius causam ex acido prouenire; si aliàs, à iuuantibus & nocentibus sumenda est principalis indicatio, vt Auicenna docet. Vesaniæ itaque similis est quorundam canonicorum Medi-

*Aqua ven-
frig. occult-
ra habent
alcali.*

*Alcal. vo-
lat. podagra
dolores ab-
sumunt.*

corum stulta opinio, quod contra Hippocratis doctrinam, contrarijs mederi, & huiusmodi simplicibus catarrhum vt aiunt repellere, maiusque malum causare ex ignorantia timent, & idiotis persuadent. Alkali enim volatile Hippocrates indicat inane & vacuum, quod omnem dolorem podagricum (non loquor de nodosa & coagulata) arthriticum, nephriticum, sciatiticum & similia, paucissimo spatio, externè saltem adhibitum tollit, quatenus acidum doloris causam, confestim (impatiens inanitatis) combibit & absumit.

Sed non solum aquæ ex refrigerantibus herbis distillatæ, verùm etiam aqua communis, putealis vel fluminis, alcali occultum continet, cuius ratione nutrit animalia & plantas omnes. Ferrum ignitum, ac in aqua extinctum acquirit robur docet Hipp. citato libro, & quotidiana experientia: ferrum enim habet

Podag. nodosa coagulat, vt calculus, diuerso saltem acido.

a Hip. l. 1. de diata.

Aqua simplex nutrit, & in aqua est

Hippocrates Chymicus. 143

nimum volatilis acidi, à quo sponte in scoriam & ferruginem abit: cum verò acidum ab alcali combibitur, tunc magis resistit. Sic fabri cultrarij & gladiorum, perungunt opus cornuum rasurâ; cum illa igniunt lamina, donec rasura liquecat, & alcali ex cornibus attrahunt, & tunc fiunt robustiora. Hæc est causa, vt transeuntes eorum officinas nonnunquam cornuum vstorum fætores percipiant. Facillimè autem probatur alcali occultum contineri in aquæ simplicis ex suprascripta salis Saturni solutione, quæ statim lactescit ab ea. Sic etiam argentum in aqua forti solutum, huic solutioni si addideris aquam simplicem, statim lactescit; cum verò eadem aqua distillata fuerit, tunc alcali non ascendit, vt neque argenti solutio ab ea lactescit amplius. Qua de causa Io. Bapt. Porta iubet a aquam bis vel ter distillari pro arbore ex argento & Mercurio, quem vulgus (ineptè)

magnum ferreum inquit Hermes.

Notent canonici medici, quod Alkali aqua communis non ascendit per alembicum, ideo distillata non refrigerat sicut spermatis suprascripti.

*a li. s. man-
gia. natur.
cap. 5.*

Philosophorum appellat. Sic etiam distillata aqua ex cephalicis, neque argentum neque plumbum, ex suprâ nominato soluto præcipitant, quas dixi in succis alcali non continere. Adeoque illa saltem ex refrigerantibus distillata, ut & communis non distillata continent alcali volatile: huius alcali ratione aqua nutrit; hinc Lactantius *a*: *in aqua sunt omnia*. Quod ante Hippocratem Thales Milesius, fortassis hac arte, etiam cognovit: teste Laertio in Thalete. Sic Hermes antiquissimus. Aqua, inquit, est susceptibilis nutrimenti in hominibus & alijs: Et sine aqua non operatur natura, &c.

a Lib. 1. cap. 5.

Quoniam de aquis refrigerantibus est sermo, non prætereundus abusus aquæ rosarum, quas refrigerare dicunt, quod tamen hac mechanicâ reprobatur.

Venetijs, hæc ut & omnes ferè aquæ, distillantur ex cupreo instrumento, (nonnunquam stan-

Hippocrates Chymicus. 145

no intus oblinito , quandoque ob vetustatem stannum est consumptum) hanc aquam propinant pueris, quia vermes enecat expellitque, nonnunquam etiam vomitus mouet; hanc operationem & virtutem vulgus aquæ rosarum adscribit. At aqua rosarum non est frigida plane, sed temperata, eò quod occultam & insensibilem aciditatem inseparabilem habet, quæ aquam non deserit, vsque in sui annihilationem: cum itaque per cupreum alembicum fluit, occulta eius aciditas abradit de cupro quasdam atomos, quæ invisibiliter aquæ commiscuntur: vis videre cuprum? stilla in portiunculam huius aquæ, vnam vel alteram guttulam alcali urinæ, & illicò tota aqua viridescit, eò quod aciditas aquæ, avidius arripit leue alcali magis simile, quam metallum; quod ideo paulatim in viridem fundum cadit; tunc aqua non amplius vomitus mouet, neque vermes

Aqua rosarum non refrigerat nisi per plumbum stillata.

necat, eritque similis illi, quæ per vitrea vasa distillata fuerit: fundum autem viridem liqua cum borrace, & redit in cuprum.

olera omnia continent alcali volatile, refrigerant, & sicut vulneraria omnia; nutrimentibus lac generant; acida enim, lactis impedimenta, sunt.

Non solum autem herbæ vulnerariæ & refrigerantes habent occultum alcali nutritium, sed etiam olera omnia; ob id expectantur à stomacho, acido excedente: hoc alcali est in causa, quod rarò inebriantur, qui ante strenuam potationem brassicam coctam comedunt; alcali enim huius herbæ, sicut temperat acidum vini inebriarium in stomacho; ita in vitro illud absorbet & absomit.

Specificæ remedia.

Quare autem quædam simplicia, vt millefolij succus hæmorrhoidibus, Fumaria ictero, rusci urinæ, Guaiacum & sassaaparilla lux venerei, aliaque quàm plurima alijs specialiter conferunt: vt & in quo consistat purgantium facultas, ea nunc hîc enarrare nimis operosum esset: lampada tradidisse sat est; hoc

Hippocrates Chymicus. 147

scripto saltem, occulta haecenus
falia manifestare, inuitâ miner-
vâ coacti sumus.

Susurrones hîc audio, quòd
cum plumbo soluto vegetabi-
lium alcalia volatilia demon-
monstrare contendo, cum etiam
falsa quæque, plumbum ex hac
solutione præcipitant (id ni-
mirum est quòd antea confessi
sumus) hac tamen cum diffe-
rentia; quòd plumbum cum sale
cedit pulueris formâ, clarum
supernatans distilla, & habebis
acetum, quod plumbum solutum
gerebat; cedit autem ex aceto,
quia sal aceto affinium quàm me-
tallum; sed misce alcali herba-
rum, vel potius stilla succum di-
etarum herbarum in illud solu-
tum plumbi, tunc non præci-
pitanter cedit in pulueris forma;
sed fit instar pultis: distilla su-
pernatantem liquorem, tunc
non acetum, sed aquam insipi-
dam indè hauries, manifestoque
hoc argumento patet quòd alcali
aciditatem absorpsit.

Obiectio.

Quantum luminis Hippocratica hæc doctrina addit medico, tam in componendis medicamentis, ne vnum alteri obstit (imò simplicium virtus miro modo hac scientiâ exaltari potest) quàm etiam in morbis sanandis: iudicent ij, qui sapores distinguere, & modestè invertere norunt; quod adhuc, vnico vrticæ exemplo ostendere satis erit: quæ recens & madida vrit, & vesicat, siccata adstringit, & sanguinem sistit: succus eiusdem, in plumbo soluto coagulatur in offam nigram; quæ rursus in alcali fixo, statim diuiditur in obscurum, penetrabilem tamen colorem: inde discitur, quod vrtica arefecta, cocta in lixiuio alcalizato (dulce tamen vt vocant) canitiem impedire, si quoquo die capilli cum eo pertingentur: cum vitriolo denuò in in grumos concrescit flauescentes, qui cum spiritu eiusdem vitrioli, iterum dissolvuntur in pelucidum liquorem.

Solutio.

vrtica vi-
765.

Hippocrates Chymicus. 149

Huiusmodi existimo fuere *absconsa virtutes radicum*, de quibus Salomon, & *virgultarum differentia*, quas didicit à *sapientia omnium artifice*, disputans de *hissopo ad cedrum libani*; non enim credibile est, quod verba funderet de primis qualitatibus & gradibus elementalibus, quas linguâ metiri promittunt nostri Botanici; de his, inquam, dici non potest, *absconsa virtutes*.

Hoc est quod voluit Arnoldus de Villa-nova, licet ob alias causas, eius opera correctione indigeant, a *vbi in promptu habentur simplicia*, inquit, *dolum esse, si quis compositis utatur.* a in App.

Huic studio olim cum operam darem, strenuam mihi operam præstitit insignis atque multarum rerum peritissimus Botanicus & Pharmacopola diligentissimus Ioannes Maria Ferro, sub signo sanitatis huius inelytæ venetiarum. urbis, qui singulari curâ & studio omnis generis vegetabilia, aceruatim accumulabat, cuius

150 Ottonis Tachenij
industriæ profectò quàm pluri-
mum debeo & gratiam habeo.

*Ad quar-
tan. puluis.*

Huius studij ope etiã com-
positum puluerem inueni, qui
chinellæ vires si non superat, sal-
tem ei æquiualeat in quartana;
quod testantur, qui hunc sub sa-
nitatis signo emerunt, & in vsum
adhibuerunt.

*Spiritualis plantarum repræ-
sentatio.*

C A P V T X X.

Cap. 23.

EX dictis & ostensis emergit
fundamentum, quo proce-
dere debeat plantarum spiri-
tualis regeneratio, de qua Quer-
cetanus a in libello contra Ano-
nymum; quamque se vidisse ait
apud medicum quendam Craco-
uiensem, qui adedò eleganter ci-
neres cuiusvis plantæ apparare
nouerat, earumque spiritus om-
nium facultatum autores exacti-
ssime conseruare, quarum supra
triginta vasculis diuersis vitreis